

PACHOVÁ STUDIE

Zemědělská bioplynová stanice Kylešovice

Červen 2012

Obsah

1. Úvod
2. Základní charakteristiky provozu BPS
3. Porovnání stávajícího stavu a stavu po realizaci záměru z hlediska pachové zátěže
4. Závěr
5. Zpracovatel pachové studie

1. Úvod

Tato studie byla zpracována z důvodu posouzení pachové zátěže po realizaci záměru výstavby bioplynové stanice ve stávajícím areálu živočišné a rostlinné výroby společnosti ZEMĚDĚLSKÁ a.s. Opava – Kylešovice, v lokalitě Kylešovice, nedaleko města Opava, v Moravskoslezském kraji.

Zadavatel studie: ZEMĚDĚLSKÁ a.s. Opava – Kylešovice
Bílovecká 167 čp. 1162
747 06 Opava 6

Zpracovatel studie: NATURCHEM, s.r.o.
Ledečská 3015
580 01 Havlíčkův Brod

1.1 Popis záměru

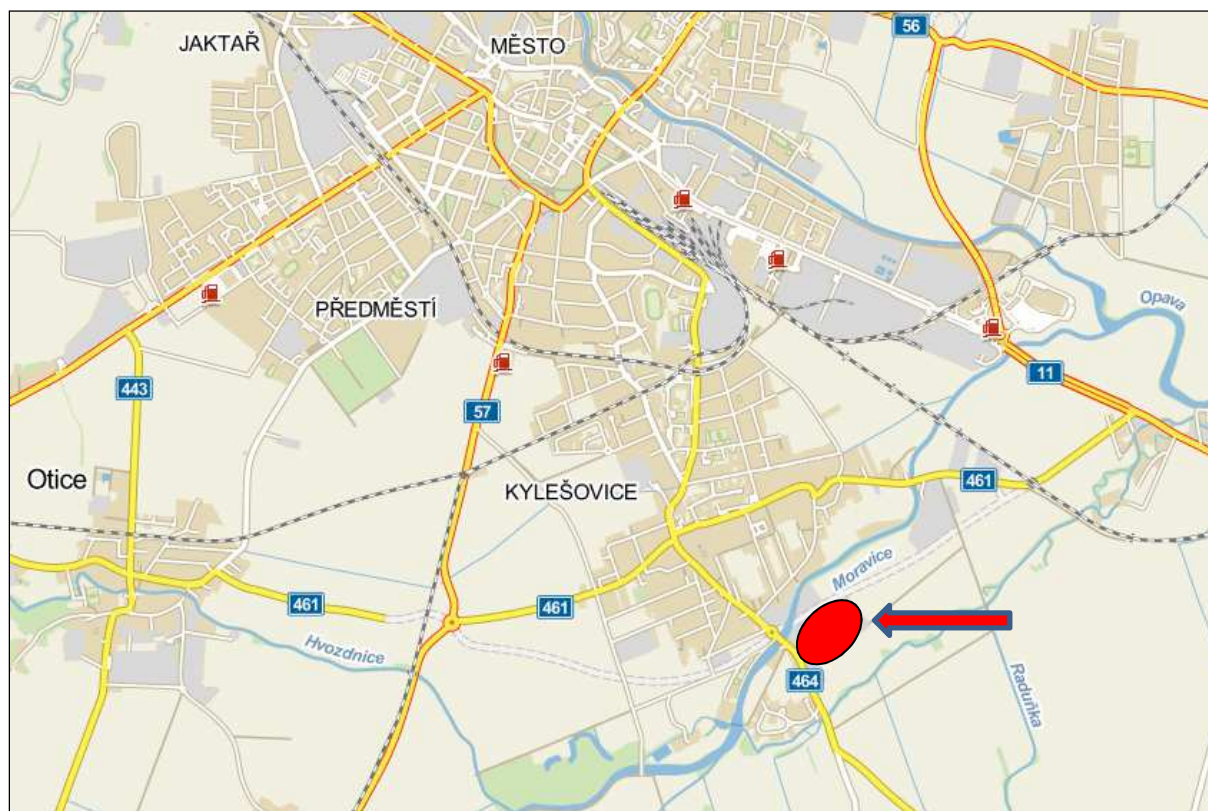
Bioplynová stanice bude koncipována s důrazem na využití chlévské mrvy z místní živočišné výroby, zanikne faremní a polní hnojiště a celkově dojde k ekologizaci areálu. Sníží se tak podstatně pachové zatížení ze skladované chlévské mrvy a následné aplikace digestátu (zfermentovaný zbytek, který vznikne po anaerobní přeměně vstupních surovin v procesu fermentace) na pole. Bioplynová stanice tak bude vhodným doplňkem stávající živočišné výroby a bude orientována na ekologické a šetrné využití místní produkce.

Elektrická energie se bude využívat pro provoz farmy a dále prodávat do sítě VN. Výstupní teplo se využije na vytápění areálu a odstaví se tak stávající kotelna na slámu. Siláže budou uskladněny na stávajících skladovacích kapacitách v areálu a dále budou vybudovány také nové kapacity uvnitř areálu, které budou využívány pro skot i pro BPS. Dále se využije technologie vakování, která je nejšetrnější z hlediska ztrát a potenciálního pachového zatížení.

Vstupní surovinou pro výrobu bioplynu bude fytomasa, pěstovaná a skladovaná v areálu farmy. Jedná se zejména o senáž, siláže a cukrovarské řízky. Tyto suroviny mohou být doplněny alternativně zelenou travní hmotou, šrotovanými nebo mačkanými obilovinami a brambory. Chlévská mrva, která je v současné době skladována na faremním a polním hnojišti, bude zpracována v procesu fermentace společně s rostlinnými vstupy ve dvou uzavřených plynotěsných fermentorech a dofermentoru. Fermentační receptura může být dále doplněna silážními šťávami a vodami ze zachytných ploch, močůvkou a kejdou z farmy.

Vzniklý bioplyn bude spalován ve dvou kogeneračních jednotkách, s elektrickým výkonem 2 x 400 kW.

Obrázek č. 1 - Umístění BPS

2. Základní charakteristiky provozu BPS

2.1 Provoz technologie

Vstupní suroviny (statková hnojiva + fytomasa) jsou po manipulaci na zpevněných plochách BPS naloženy do dávkovače pevných surovin. Dávkovač umožňuje postupné, pravidelné dávkování suroviny do fermentoru.

Surovina padá volně do násypky trychtýřovitého tvaru a dále je šnekovým dopravníkem vtlačena pod hladinu suroviny ve fermentorech.

Suroviny jsou ve fermentorech dále promíchávány rychloběžnými ponornými hydraulickými míchadly a po I. stupni fermentace jsou přečerpány do dofermentoru, kde proběhne konečná fáze fermentace. Dále je fermentační zbytek přečerpán pomocí centrální čerpací jednotky do uskladňovací jímky.

Z této uskladňovací jímky je následně digestát přes centrální čerpací jednotku dopraven ke stáčecímu místu pro plnění do odvozných cisteren k polnímu hnojení.

Při provozu je nakládáno s běžnými surovinami jako jsou statková hnojiva a rostlinný materiál. Při provozu zemědělské bioplynové stanice dochází k fermentaci surovin v uzavřených plynotěsných objektech (fermentor I, II a dofermentor), čímž je eliminován zápach, který doprovází běžnou živočišnou výrobu. Vyvíjený bioplyn je spálen v kogeneračních jednotkách, za využití elektrické a

tepelné energie. V případě nerovnoměrnosti výroby bioplynu (nadbytku) je přebytečný bioplyn spálen na fléře. Digestát je aplikován na polní pozemky.

2.2 Zařízení BPS

STAVEBNÍ SOUBORY

SO 01 Přípravná jímka

Rozměry:

Vnitřní průměr:	6 m
Výška:	3 m
Obsah:	85 m ³

Železobetonová kruhová jímka bude provedena z vodostavebního betonu. Jímka bude vybavena čerpadlem. Bude zakryta betonovým stropem s uzavíratelným otvorem pro její plnění.

SO 02 a SO 03 Fermentory I a II s betonovým stropem

Rozměry:

Vnitřní průměr:	20 m
Výška:	6 m
Obsah:	1 884 m ³

Fermentory budou tvořeny ŽB kruhovou vertikální jímkou. Fermentory budou z vnější strany izolovány tepelnou izolací, která je zakryta pohledovým trapézovým plechem, ve spodní části budou fermentory opatřeny kontrolním systémem. Fermentory obsahují technologie pro míchání, vytápění, dávkování surovin a čerpání. Osazená technologie vystupuje nad betonový strop, kde je ukončena v celoplechových krytech. K technologii bude zřízen přístup po pevném pozinkovaném žebříku s ochranným košem. Celá jímka bude provedena z vodostavebního betonu.

SO 04 Dofermentor s integrovaným plynojemem

Rozměry:

Vnitřní průměr:	30 m
Výška:	6 m
Obsah:	4 239 m ³

Jedná se o ŽB kruhovou jímku. Jímka bude z vnější strany izolována tepelnou izolací, která je zakryta pohledovým trapézovým plechem, ve spodní části je opatřena kontrolním systémem. Jímka obsahuje technologie pro míchání, vytápění, dávkování surovin a čerpání. Součástí této jímky bude integrovaný plynojem (speciální dvojité folie), do něhož je jímán bioplyn. Bude zde zřízen přístup k technologii a to po pevném žebříku a navíc u technologie vystupující nad zakrytí bude osazena plošina pro obsluhu.

SO 05 Skladovací jímka na digestát

Rozměry:

Vnitřní průměr:	40 m
Výška:	10 m
Obsah:	12 560 m ³

Jedná se o ŽB kruhovou jímku. Tato jímka bude sloužit pro uskladnění vyfermentovaných surovin, tzv. digestátu. Skladovací jímka bude vybavena technologiemi a to pro míchání a dopravu substrátu. Celá jímka bude provedena z vodostavebního betonu. Jímka bude vybavena světelnou a zvukovou signalizací proti přeplnění. Jímka je projektována na uskladnění digestátu po dobu delší než 6 měsíců.

SO 06 Objekt centrální čerpací techniky

Čerpací centrum bude umístěno mezi jímkami fermentorů a dofermentoru. Jedná se o stavbu jednopodlažní z litého betonu s armaturou. Objekt má půdorysný rozměr přizpůsobený umístění jímek. V objektu se nachází technologie s čerpadly pro přečerpávání substrátu mezi jednotlivými jímkami. Strop v čerpacím centru je rovněž z litého betonu.

SO 07 Objekt kogenerace

Kogenerační jednotky, řídicí centrum a technologie úpravy bioplynu, budou umístěny ve zděné budově. Každá kogenerační jednotka bude mít samostatný výdech do ovzduší, celkem budou spaliny odváděny prostřednictvím 2 výdechů nad střechu objektu.

SO 08 Trafostanice

Bude zde umístěna typová trafostanice s přípojkou VN 22 kV pro vyvedení výkonu do distribuční sítě.

PROVOZNÍ SOUBORY

PS. 05 Dávkovač pevných surovin

Vstupní suroviny (statková hnojiva + fytomasa) budou po manipulaci na zpevněných plochách BPS naloženy do dávkovače pevných surovin. Dávkovač umožňuje postupné, pravidelné dávkování suroviny do fermentoru.

Pevné suroviny jsou do dávkovače manipulovány nakladačem, v dávkovači je posuvná podlaha, která přisouvá suroviny k rozdrůžovacím válcům. Ty surovinu frézují a usměřují ji na pásový dopravník, který dopravuje surovinu do fermentorů.

PS.06 Bezpečnostní hořák, fléra

Fléra slouží k likvidaci přebytku bioplynu. Bude umístěna v blízkosti fermentorů se zachováním bezpečnostního odstupového pásma.

3. Porovnání stávajícího stavu a stavu po realizaci záměru z hlediska pachové zátěže

3.1 Výčet zdrojů pachu ve stávajícím areálu živočišné a rostlinné výroby

Ve stávající areálu farmy je hlavním zdrojem pachu živočišná výroba, která zahrnuje:

- Chov hospodářských zvířat ve stájových objektech
- Skladování chlévské mrvy, resp. hnoje na faremním hnojišti
- Manipulace s hnojem
- Skladování siláže v silážních žlabech
- Manipulace s rostlinnými produkty (siláž, senáž)
- Skladování kejdy

V případě chovu hospodářských zvířat je vždy významným faktorem vznikající emise pachových látek. Nositeli negativního pachového vjemu jsou především látky se záporným hedonickým efektem, ke kterým můžeme zařadit např. tyto sloučeniny: amoniak, sirovodík, p-kresol, fenoly, indoly, skatol, těkavé mastné kyseliny, aminy, merkaptany aj.

Tyto látky mají vesměs velice nízký čichový práh a jsou detekovatelné již ve velmi malých koncentracích. Zápach vzniká při mikrobiálních aerobních a anaerobních rozkladných procesech, které jsou doprovázeny uvolňováním pachových látek. Směs různorodých sloučenin (v literárních datech je uvedeno až 300 látek, které tvoří pachový vjem z chovu hospodářských zvířat) vzniká při živočišné výrobě bezprostředně ve stájích, kde zdrojem pachu je především chlévská mrva nebo kejda, moč, samotná zvířata a také potrava. Další emise pachů pak vzniká při skladování a aplikaci statkových hnojiv.

Zápach zemědělských zdrojů není tak významný nebezpečnými koncentracemi organických látek nebo jejich toxicitou, ale je nepříjemný obtěžujícím zápachem látek, které mají velmi nízký čichový práh.

3.2 Výčet zdrojů pachu v bioplynové stanici

Pachové látky se tvoří při manipulaci se vstupními surovinami:

- Manipulace s hnojem
- Skladování siláže v silážních žlabech
- Manipulace s rostlinnými produkty (siláž, senáž)

Pachové látky dále vznikají při anaerobní přeměně rostlinných vstupů a statkových hnojiv a jsou rovněž obsaženy v bioplynu. Technologie výroby bioplynu má z hlediska tvorby pachových látek několik fází:

I. fáze výroby bioplynu

I. stupeň fermentace ve fermentorech, kdy probíhá intenzivní fáze anaerobní přeměny substrátu na bioplyn a částečně zfermentovaný substrát. Pachové látky jsou součástí bioplynu a substrátu.

Fermentory jsou plynotěsně uzavřeny a bioplyn je veden ke kogeneračním jednotkám, v nichž je spalován. **K úniku pachových látek mimo uzavřený systém fermentorů a potrubních tras nemůže při běžném provozu dojít, pachy jsou technologicky zcela eliminovány.**

II. fáze výroby bioplynu

II. stupeň fermentace probíhá v dofermentoru, kdy se dokončuje fermentace substrátu. Konečným produktem je digestát, který nezapáchá (jeho pachový vjem připomíná pach zeminy) a opět bioplyn, který je spalován v kogeneračních jednotkách.

Dofermentor je plynotěsně uzavřen a vznikající bioplyn je v uzavřeném potrubí veden ke kogeneračním jednotkám. **Rovněž v této fázi jsou pachové látky eliminovány uzavřeným systémem výroby bioplynu.**

Skladování, manipulace a rozvoz digestátu k aplikaci jako hnojivo

Proces skladování, manipulace a rozvozu digestátu není doprovázen vývinem pachových látek. Pachové látky byly odstraněny technologicky v předchozích fázích výroby bioplynu.

Z uvedeného rozboru procesu výroby bioplynu je zřejmé, že vývin pachových látek, které vznikají při technologii výroby bioplynu, je omezen pouze na manipulaci a skladování se vstupní suroviny. Tyto činnosti však probíhají i při současném provozu farmy.

3.3 Porovnání množství pachových látek před a po realizaci záměru

Tabulka č.1 - srovnání množství pachových látek při stávajícím provozu a při realizaci BPS

Zdroj pachu Stávající farma	Zdroj pachu BPS	Porovnání stavu
Chov zvířat	Chov zvířat se s realizací BPS nemění	Stejné množství pachových látek
Faremní hnojiště v areálu	Faremní hnojiště bude odstraněno, chlévská mrvka bude zpracována v BPS bez přechodného skladování	Významné snížení množství pachových látek při okamžitém zpracování chlévské mrvy ve fermentorech
Manipulace s chlévskou mrvou při vyhrnování na stávající hnojiště	Manipulace s chlévskou mrvou do dávkovače BPS	Stejné množství pachových látek
Manipulace s hnojem při odvozu hnoje na polní hnojiště nebo k aplikaci jako hnojivo na půdu	Manipulace s digestátem k aplikaci jako hnojivo	Významné snížení množství pachových látek při manipulaci s digestátem a aplikaci hnojiv – digestát nezapáchá
Aplikace hnoje, která zahrnuje převoz a vlastní aplikaci hnoje na ornou půdu	Aplikace digestátu, která zahrnuje převoz a vlastní aplikaci digestátu na ornou půdu	Významné snížení pachových látek po trase přepravy, neboť digestát bude převážen v uzavřených cisternách. Dále dojde ke snížení pachových látek při samotné aplikaci, v místě hnojení.
Skladování siláže v silážních žlabech	Skladování siláže v silážních žlabech	Vyšší množství pachových látek , neboť budou vybudovány nové silážní žlaby, přestože část siláže bude také vakována
Manipulace se siláží a senáží	Manipulace se siláží a senáží	Vyšší množství pachových látek , neboť bude manipulováno s větším množstvím siláže a senáže
Skladování kejdy	Skladování kejdy se nemění	Stejné množství pachových látek

Ve výše uvedené tabulce byly podrobně zmapovány všechny procesy, při nichž vznikají pachové látky. Potřebujeme-li exaktně vyhodnotit, zda při provozu BPS ve srovnání se stávajícím stavem, dojde ke snížení či nárůstu obtěžování zápachem, je nutné znát hedonický efekt pachových látek, uvolňující se z hnoje a ze siláže, které jsou majoritními zdroji pachu.

Hedonický efekt pachových látek určuje, zda látka bude vnímána čichovým receptorem pozitivně nebo negativně. Látky s pozitivním hedonickým efektem jsou voňavé, aromatické látky, které působí kladně na lidské smyslové orgány, zlepšují psychický stav osob a jsou vnímány pocitově velmi příjemně.

Látky s negativním hedonickým efektem jsou zapáchající látky, které působí opačným efektem, tedy jsou vnímány jako obtěžující, nepříjemné a zhoršují pocitový komfort.

V chlévské mrvě, resp. hnoji, se nachází látky s výrazným negativním hedonickým efektem. Zde mohu uvést látky, které jsou vnímány čichovým orgánem jako velmi obtěžující až nepřijatelné (resp. odporné) – indol, skatol, merkaptany, amoniak, a sirovodík. Tyto látky mají rovněž velmi nízký čichový práh, tj. jednoduše řečeno, ve vnějším prostředí jsou rozpoznány již při velmi nízké koncentraci.

Silážování slouží ke konzervaci krmiva a k uchování co možná nejvyšší nutriční hodnoty krmiva. Přírodním konzervantem, který vzniká při převážně anaerobním způsobu konzervace, je kyselina mléčná. Kyselé prostředí snižuje pH siláže a napomáhá k inhibici většiny bakterií a mikroorganismů uvnitř hmoty. V siláži se nachází další mastné kyseliny, které se vyznačují také negativním hedonickým efektem, ale jsou osobami vnímány méně intenzivně. Také míra nepříjemného pocitového efektu je mnohem nižší než v případě látek, nacházejících se v hnoji.

Porovnáme-li tedy stávající živočišnou výrobu a provoz bioplynové stanice, pak z hlediska pachové zátěže v posuzované lokalitě, dojde k výraznému zlepšení, a to z těchto důvodů:

- Významný zdroj pachů bude odstraněn – hnojiště bude zrušeno a chlévská mrva bude denně zpracována v bioplynové stanici
- Chlévská mrva bude spolu s ostatními rostlinnými vstupy přeměněna na digestát, který není z hlediska pachů problematický. Další výstupní produkt – bioplyn – bude od procesu jeho vzniku až po spálení v kogeneračních jednotkách zpracováván v uzavřených prostorech (fermentory, dofermentor, potrubní trasy)

3.4 Stávající ochranné pásmo

Stávající ochranné pásmo zemědělského areálu společnosti ZEMĚDĚLSKÁ a.s. Opava – Kylešovice bylo vyhlášeno Územním rozhodnutím č.162/2001, vydaném odborem výstavby a dopravy Magistrátu města Opavy. Ochrana proti pachům ze zemědělské výroby je řešena v režimu ochranného pásma, uvedeného v rozhodnutí. Vzhledem k výše uvedenému

posouzení zdrojů pachových látek související s výstavbou bioplynové stanice lze s jistotou konstatovat, že hranice ochranného pásma nebude třeba měnit, neboť dojde ke snížení emitovaného množství pachových látek nejen v ochranném pásmu zemědělského areálu, ale rovněž podél dopravních tras rozvozu digestátu a při jeho aplikaci na půdu.

4. Závěr

Celkově tedy lze konstatovat, že zpracováním chlévské mrvy ve fermentačním procesu a odstraněním hnojiště z farmy dojde k významnému snížení intenzity obtěžování zápachem ve stávající lokalitě. Následně dojde také ke snížení imisí pachových látek v lokalitách, v nichž bude aplikován digestát na ornou půdu. K tomuto snížení přispěje i odstranění polního hnojiště. Rovněž v místech přepravních tras, při rozvozu digestátu, dojde k eliminaci pachových látek, neboť digestát nezapáchá a jeho převoz probíhá v uzavřené cisterně.

Výstavba bioplynové stanice bude znamenat významnou redukci pachových látek v posuzované lokalitě a nejbližším okolí.

5. Zpracovatel pachové studie

Dokument byl vypracován společností NATURCHEM, s.r.o., dne 6.6.2012.

Zodpovědný zpracovatel: Ing. František Hezina, jednatel společnosti

Zpracovatel studie: Ing. Hana Postlová